

АНТИМОНОПОЛЬНИЙ КОМІТЕТ УКРАЇНИ

вул. Митрополита Василя Липківського, 45, м. Київ, 03035, тел. (044) 251-62-62, (044) 251-62-66

E-mail: sl.dilovod@amcu.gov.ua, сайт: amcu.gov.ua, код згідно ЄДРПОУ 00032767

№ _____

На № _____ від _____

Комітет Верховної Ради України
з питань енергетики та житлово-
комунальних послуг

Щодо законопроекту
реєстр. № 11301-д від 18.07.2024

Антимонопольний комітет України (далі – Комітет) відповідно до частини третьої статті 20¹ Закону України «Про Антимонопольний комітет України» опрацював у межах компетенції проект Закону України «Про внесення змін до деяких законів України щодо застосування алгоритму розподілу коштів з поточного рахунка із спеціальним режимом використання» (реєстр. № 11301-д від 18.07.2024) (далі – Законопроект), який підготовлено до другого читання відповідно до порівняльної таблиці (друге читання), та повідомляє про таке.

Відповідно до пояснювальної записки, доданої до Законопроекту, проект акта розроблено з метою покращення платіжної дисципліни на ринку електричної енергії шляхом відкриття певними учасниками ринку електричної енергії поточних рахунків із спеціальним режимом використання та можливості запровадження відповідного алгоритму розподілу коштів з таких рахунків та посилення відповідальності за несанкціонований відбір електричної енергії.

I. Законопроектом пропонується доповнити частину першу статті 1 Закону України «Про ринок електричної енергії» (далі – Закон) новим терміном «несанкціонований відбір електричної енергії – відбір електричної енергії за відсутності укладеного та діючого договору про постачання електричної енергії або у разі самовільного підключення до електричних мереж оператора системи передачі або розподілу поза розрахунковим засобом комерційного обліку споживача».

Відповідно до запропонованих Законопроектом змін до частини другої статті 77 Закону несанкціонований відбір електричної енергії вважатиметься порушенням законодавства, що регулює функціонування ринку електричної енергії.

Разом із цим відповідно до статті 77 Закону **відповідальність за порушення законодавства, що регулює функціонування ринку електричної енергії, передбачена лише для учасників ринку електричної енергії**.

ДОКУМЕНТ СЕД АСКОД

Сертифікат:
3FAA9288358EC003040000002B6B3700FAAFC100
Підписувач: Кириленко Павло Олександрович
Дійсний з: 13.09.2023 0:00:00 по 12.09.2025 23:59:59

Антимонопольний комітет України

№ 300-29.1/01-10790є від 08.11.2024

Учасник ринку електричної енергії – виробник, електропостачальник, трейдер, оператор системи передачі, оператор системи розподілу, оператор малої системи розподілу, оператор ринку, гарантований покупець, оператор установки зберігання енергії та споживач, які провадять свою діяльність на ринку електричної енергії в порядку, передбаченому Законом (пункт 96 частини першої статті 1 Закону).

Відповідно до частини третьої статті 3 Закону **обов'язковою умовою участі в ринку електричної енергії (крім споживачів, які купують електроенергію за договором постачання електричної енергії споживачу) є укладення договору про врегулювання небалансів з оператором системи передачі.**

Ураховуючи положення статті 58 Закону купувати електричну енергію для власного споживання споживач може двома способами:

1) за двосторонніми договорами та на організованих сегментах ринку, за умови укладення ним договору про врегулювання небалансів та договору про надання послуг з передачі електричної енергії з оператором системи передачі, а у разі приєднання до системи розподілу – договору про надання послуг з розподілу електричної енергії з оператором системи розподілу;

2) на роздрібному ринку у електропостачальників або у виробників, що здійснюють виробництво електричної енергії на об'єктах розподіленої генерації, за правилами роздрібного ринку.

Тобто саме наявність укладеного договору про врегулювання небалансів з оператором системи передачі визначає **чи є такий споживач учасником ринку в розумінні Закону**, а відтак **чи притягуватиметься він до відповідальності за порушення законодавства, що регулює функціонування ринку електричної енергії.**

Отже, споживачі, які купують електроенергію на роздрібному ринку за договором постачання електричної енергії споживачу, не є учасниками ринку електричної енергії, а відтак не притягуватимуться до відповідальності за порушення законодавства, що регулює функціонування ринку електричної енергії відповідно до статті 77 Закону.

Крім того, відповідно до статті 77 Закону правопорушенням на ринку електричної енергії є, зокрема, крадіжка електричної енергії, самовільне підключення до об'єктів електроенергетики, споживання електричної енергії без приладів обліку, що за змістом є аналогічним порушенню у вигляді несанкціонованого відбору електричної енергії.

Водночас за **одне правопорушення** на ринку електричної енергії може застосуватися **лише один вид санкції або штраф разом із зупиненням дії ліцензії** (частина сьома статті 77 Закону).

Відповідно до статті 61 Конституції України ніхто не може бути двічі притягнений до юридичної відповідальності одного виду за одне й те саме правопорушення.

Отже, запровадження в Законі положень щодо несанкціонованого відбору електричної енергії призводитиме або може призвести до недопущення, усунення, обмеження чи спотворення конкуренції шляхом:

1) надання споживачам, які купують електричну енергію за договором постачання електричної енергії споживачу (на роздрібному ринку) та не є учасниками ринку електричної енергії, переваг у вигляді звільнення від відповідальності за несанкціонований відбір електричної енергії, які ставитимуть їх у привілейоване становище стосовно конкурентів – споживачів, які купують електричну енергію за

двосторонніми договорами та на організованих сегментах ринку та є учасниками ринку електричної енергії, а відтак притягуватимуться до відповідальності за порушення законодавства, що регулює функціонування ринку електричної енергії);

2) створення передумов для подвійного притягнення до відповідальності за несанкціонований відбір електричної енергії споживачів – учасників ринку електричної енергії з огляду на наявність в статті 77 Закону такого виду порушення, як *крадіжка електричної енергії, самовільне підключення до об'єктів електроенергетики, споживання електричної енергії без приладів обліку*.

Враховуючи наведене, пропонуємо в Законопроекті передбачити **відповідальність** за **несанкціонований відбір електричної енергії як для споживачів, які є учасниками ринку** електричної енергії (уклали договір про врегулювання небалансів з оператором системи передачі та купують електричну енергію на ринку двосторонніх договорів та організованих сегментах ринку), так і **для споживачів, які не є учасниками ринку** (купують електричну енергію за договором постачання електричної енергії споживачу), зокрема шляхом заміни в назві розділу XVI Закону слів «учасників ринку» словами «на ринку електричної енергії».

Також із метою уникнення подвійного притягнення до відповідальності за одне й те саме порушення **пропонуємо пункт 4 частини другої статті 77 Закону** (крадіжка електричної енергії, самовільне підключення до об'єктів електроенергетики, споживання електричної енергії без приладів обліку) **виключити**.

II. Законопроектом пропонується частину дванадцятую статті 64 викласти в новій редакції, відповідно до якої абзацами одинадцятим, дванадцятим пункту 3 цієї частини передбачається, що *постачальник «останньої надії» щомісяця до 15 числа місяця, наступного за розрахунковим, інформуватиме Кабінет Міністрів України та центральний орган виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у паливно-енергетичному комплексі, щодо змісту зазначеного переліку та наявної заборгованості, а також про вжиті ним заходи з метою погашення заборгованості захищених споживачів та споживачів, об'єкти яких визначені як об'єкти критичної інфраструктури, яким він здійснюватиме постачання електричної енергії*.

За зверненням постачальника «останньої надії» Державна податкова служба протягом трьох робочих днів із дня отримання такого звернення надає перелік всіх рахунків, із зазначенням дат відкриття та закриття рахунків, захищеного споживача або споживача, об'єкти якого визначені як об'єкти критичної інфраструктури, що не здійснив або здійснив не в повному обсязі розрахунки за спожиту електричну енергію з постачальником «останньої надії» за період, зазначений у зверненні. У зверненні до Державної податкової служби постачальник «останньої надії» надає документальне підтвердження договірних відносин постачання електричної енергії постачальником «останньої надії» такому захищеному споживачу або споживачу, об'єкти якого визначені як об'єкти критичної інфраструктури.

Так, з метою однозначного розуміння норм Законопроекту, у разі його прийняття, суб'єктами, які будуть задіяні під час реалізації заходів з погашення заборгованості захищених споживачів та споживачів, об'єкти яких визначені як об'єкти критичної інфраструктури, яким постачальник «останньої» надії здійснюватиме постачання електричної енергії, та правових наслідків від вжиття таких заходів пропонуємо

передбачити в Законопроекті *перелік заходів, яких має вжити постачальник «останньої надії» з метою погашення заборгованості захищених споживачів та споживачів, об'єкти яких визначені як об'єкти критичної інфраструктури.*

Також із метою однозначного розуміння суб'єктами, які будуть задіяні під час реалізації механізму взаєморозрахунків за поставлену електричну енергію постачальником «останньої надії» на підставі рахунку із спеціальним режимом використання для захищених споживачів та споживачів, об'єкти яких визначені як об'єкти критичної інфраструктури, положень абзацу шостого пункту 15², яким пропонується доповнити розділ XVII «Прикінцеві та перехідні положення» Закону, пропонуємо доповнити цей пункт новим абзацом такого змісту:

«Залишок коштів від здійснення господарської діяльності захищеного споживача та споживача, об'єкти якого визначені як об'єкти критичної інфраструктури після списання суми заборгованості відповідно до алгоритму, затвердженого Кабінетом Міністрів України, за поданням центрального органу виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у паливно-енергетичному комплексі, перераховуються з рахунка із спеціальним режимом використання захищеного споживача та споживача, об'єкти якого визначені як об'єкти критичної інфраструктури на його поточний рахунок».

III. Законопроектом пропонується доповнити розділ XVII «Прикінцеві та перехідні положення» Закону пунктом 13⁵ та розділ XIII «Прикінцеві та перехідні положення» Закону України «Про виконавче провадження» – пунктом 10⁵, якими передбачається, що тимчасово, на період дії правового режиму воєнного стану, введеного Указом Президента України «Про введення воєнного стану в Україні» від 24 лютого 2022 року № 64/2022, затвердженим Законом України «Про затвердження Указу Президента України «Про введення воєнного стану в Україні» від 24 лютого 2022 року № 2102-IX, зупинити:

1. Дію положень статті 625 Цивільного кодексу України щодо нарахування та/або стягнення за прострочення виконання грошового зобов'язання встановленого індексу інфляції за весь час прострочення, трьох процентів річних від простроченої суми чи іншого розміру процентів, встановлених договором або законом, а також зупинити дію пункту 3 частини першої статті 611 Цивільного кодексу України щодо нарахування та/або сплати неустойки (штрафу, пені) за прострочення виконання грошового зобов'язання, сплата яких передбачена договорами, за грошовими зобов'язаннями, що виникли до 1 вересня 2024 року (у розділі XVII «Прикінцеві та перехідні положення» Закону).

2. Вчинення виконавчих дій та заходів примусового виконання рішень (у тому числі накладення арешту на майно та грошові кошти) у виконавчих провадженнях, предметом яких є стягнення сум індексу інфляції за весь час прострочення грошового зобов'язання, трьох процентів річних від простроченої суми грошового зобов'язання чи іншого розміру процентів, встановлених договором або законом, сум неустойки (штрафу, пені) за прострочення виконання грошового зобов'язання, сплата яких передбачена договорами, за грошовими зобов'язаннями, що виникли до 1 вересня 2024 року (у розділі XIII «Прикінцеві та перехідні положення» Закону України «Про виконавче провадження»):

постачальників універсальних послуг перед виробниками електричної енергії та гарантованим покупцем за договорами купівлі-продажу електричної енергії;

постачальників універсальних послуг перед операторами систем розподілу за договорами про надання послуг з розподілу;

постачальників універсальних послуг перед оператором системи передачі за договорами про надання послуг з передачі;

гарантованого покупця перед постачальниками універсальних послуг за договорами про надання послуг із забезпечення доступності електричної енергії для побутових споживачів;

гарантованого покупця перед виробниками електричної енергії за договорами купівлі-продажу електричної енергії;

гарантованого покупця перед виробниками електричної енергії з альтернативних джерел енергії за договорами про купівлю-продаж електричної енергії за «зеленим» тарифом та договорами про надання послуги із забезпечення підтримки виробництва електричної енергії з альтернативних джерел енергії за механізмом ринкової премії;

оператора системи передачі перед гарантованим покупцем та постачальниками універсальних послуг за договорами про надання послуги із забезпечення збільшення частки виробництва електричної енергії з альтернативних джерел енергії;

операторів систем розподілу перед оператором системи передачі за договорами про надання послуг з передачі та договорами про надання послуг з диспетчерського (оперативно-технологічного) управління;

виробників електричної енергії перед гарантованим покупцем за договорами про надання послуг із забезпечення доступності електричної енергії для побутових споживачів.

Разом із цим звільнення від відповідальності за невиконання грошових зобов'язань певного кола учасників ринку може негативно вплинути на належне виконання грошових зобов'язань такими учасниками ринку електричної енергії один перед одним, а також перед іншими учасниками ринку, на яких таке звільнення не поширюватиметься, та, як наслідок, до зростання рівня заборгованості на ринку електричної енергії, що може негативно вплинути на його функціонування.

Крім цього, штрафні санкції передбачені усіма видами договорів купівлі-продажу електричної енергії та надання послуг (в тому числі з передачі та розподілу), які укладаються на ринку електричної енергії.

Отже, реалізація запропонованих змін до законодавства може призвести до виникнення нерівних умов під час купівлі-продажу електричної енергії, надання послуг (в тому числі з передачі та розподілу) та до невиконання таких договорів учасниками ринку електричної енергії.

IV. Законопроектом пропонується доповнити розділ XVII «Прикінцеві та перехідні положення» Закону пунктом 15², абзац десятий якого передбачає, що тимчасово, на період дії правового режиму воєнного стану в Україні, введеного Указом Президента України «Про введення воєнного стану в Україні» від 24 лютого 2022 року № 64/2022, затвердженим Законом України «Про затвердження Указу Президента України «Про введення воєнного стану в Україні» від 24 лютого 2022 року № 2102-IX, за поданням оператора системи передачі або оператора систем розподілу електропостачальники (крім постачальника універсальних послуг та постачальника «останньої надії») набувають статусу «Переддефолтний» та «Дефолтний» у разі несплати за надані у період дії воєнного стану оператором системи передачі або оператором систем розподілу послуги з передачі та/або розподілу електричної енергії до 15 числа місяця,

наступного за розрахунковим. Порядок набуття та припинення такими електропостачальниками статусу «Переддефолтний» та «Дефолтний» визначається Регулятором.

Згідно із частиною другою статті 3 Закону функціонування ринку електричної енергії здійснюється, зокрема, на таких принципах:

- рівності прав на продаж та купівлю електричної енергії;
- недискримінаційної участі в ринку електричної енергії.

Відповідно до частини дванадцятої статті 2 Закону рішення (заходи) суб'єктів владних повноважень, прийняті на виконання норм Закону, мають відповідати принципам, зокрема, недискримінації.

Згідно з принципом недискримінації рішення, дії, бездіяльність суб'єктів владних повноважень не можуть призводити:

до юридичного або фактичного обсягу прав та обов'язків особи, який є відмінним від обсягу прав та обов'язків інших осіб у подібних ситуаціях, якщо лише така відмінність не є необхідною та мінімально достатньою для задоволення загальносуспільного інтересу;

до юридичного або фактичного обсягу прав та обов'язків особи, який є таким, як і обсяг прав та обов'язків інших осіб у неподібних ситуаціях, якщо така однаковість не є необхідною та мінімально достатньою для задоволення загальносуспільного інтересу.

Відповідно до підпунктів 3–5 пункту 1.7.5 глави 1.7 розділу I Правил ринку, затверджених постановою Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг (далі – НКРЕКП), від 14.03.2018 № 307 (у редакції постанови НКРЕКП від 24.06.2019 № 1168), на період існування статусу «Дефолтний» адміністратор розрахунків вживає до такого учасника ринку, зокрема, такі заходи:

- 1) зупиняє майбутні та скасовує діючі реєстрації двосторонніх договорів щодо продажу електричної енергії учасникам ринку;
- 2) установлює нульовий обсяг продажу електричної енергії на ринку «на добу наперед» та внутрішньодобовому ринку для такого учасника ринку;
- 3) якщо учасник ринку також виступає в якості електропостачальника (або споживача), після набуття ним статусу «Дефолтний» постачання електричної енергії споживачам такого учасника ринку (або такому учаснику ринку) здійснюється постачальником «останньої надії» відповідно до Правил роздрібного ринку з 00:00 дня, наступного за днем набуття ним статусу «Дефолтний».

Водночас відповідно до пункту 4.31 розділу IV Правил роздрібного ринку електричної енергії, затверджених постановою НКРЕКП від 14.03.2018 № 312, електропостачальник включає в єдиний платіжний документ за електричну енергію також суми оплати за послуги оператора системи, якщо таку оплату забезпечує електропостачальник, у тому числі за послуги оператора системи передачі, та послуги постачальника послуг комерційного обліку, якщо оплата за ці послуги забезпечується електропостачальником.

Враховуючи зазначене, у випадку несплати споживачем електропостачальнику за послуги з передачі та/або розподілу електричної енергії за договором постачання електричної енергії, електропостачальник не в змозі сплатити за такі послуги оператору системи передачі / оператору системи розподілу та набуває статусу «Переддефолтний» / «Дефолтний».

Водночас зазначена умова щодо набуття статусу «Переддефолтний» і «Дефолтний», у разі несплати оператору системи передачі / оператору системи розподілу за послуги з передачі / розподілу, не передбачена для інших учасників ринку, які є також споживачами послуг з передачі / розподілу як і електропостачальники.

Отже, запровадження в Законі тимчасових, на період дії правового режиму воєнного стану, положень, відповідно до яких лише електропостачальники (крім постачальника універсальних послуг та постачальника «останньої надії») у випадку несплати за надані в період дії воєнного стану послуги з передачі та/або розподілу електричної енергії набуватимуть статусу «Переддефолтний» та «Дефолтний» може створити несприятливі (дискримінаційні) умови діяльності для таких електропостачальників порівняно з іншими учасниками ринку електричної енергії та призвести до їх виходу з ринку, а відтак створити негативні наслідки для економічної конкуренції.

Також Законопроектом пропонується доповнити розділ XVII «Прикінцеві та перехідні положення» Закону пунктом 15², абзац дев'ятий якого передбачає, що електропостачальники при проведенні розрахунків за отримані послуги з передачі та розподілу електричної енергії зобов'язані забезпечувати недискримінаційність та пропорційність розрахунків перед оператором системи передачі та операторами систем розподілу за відповідний розрахунковий період (місяць).

Разом із тим Законопроектом не визначено механізму, відповідно до якого електропостачальник недискримінаційно та пропорційно проводитиме розрахунки за отримані послуги з передачі та розподілу електричної енергії перед оператором системи розподілу та оператором системи передачі.

Враховуючи викладене, Законопроект потребує доопрацювання з урахуванням висловлених зауважень та пропозицій.

Голова Комітету

Павло КИРИЛЕНКО